

Seminarieturné om studentmobilitet och funktionshinder

Projektrapport

Nordens
välfärdscenter

Innehåll

Sammanfattning	3
Genomförande	5
Viktiga teman för diskussion vid seminarierna	7
Involvera och lyssna till studenter, unga och unga vuxna i utveckling av stödinsatser och mobilitetsprogram	7
Deltagarna representerade heterogen målgrupp, men fler behöver nås	8
Parallella universum skapar behov av fortsatt samarbete	8
Brister i information och koordinerande insats	9
En road-map för Norden	9
Ringar på vattnet	10
Resultat	11
Nordiskt mervärde och nöjda deltagare	11
Ekonomiskt resultat	11
Kommentar i förhållande till uppsatta mål	12
Två informationsfilmer	13
Grundutmaningen: information och inspiration	13
Hur gör man? Var finns stöd? Vem har ansvar?	13
Åtta seminarier och rundabordssamtal	14
Stockholm	14
Reykjavik	15
Odense	16
Esbo	18
Mariehamn	18
Tórshavn	19
Köpenhamn	19
Oslo	19

Sammanfattning

Visionen för nordiskt samarbete är att vara världens mest integrerade region 2030¹. Detta projekt lyfter fram hinder och möjligheter för mobilitet för studenter med funktionsnedsättning inom högre utbildning.

Nordens välfärdscenter har tillsammans med Nordic Network of Disability Coordinators (NNDC) och i dialog med relevanta nordiska och nationella aktörer planerat och genomfört projektet som var ett uppdrag från Nordiska ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning (ÅK-U).

Målen för denna aktivitet var att producera tre filmer och arrangera seminarier för nyckelaktörer på minst 6 ställen i Norden. Varje seminarium skulle samla minst 50 nyckelpersoner och aktörer. Totalt har två filmer producerats och åtta seminarier genomförts. Ca 250 personer har deltagit vid seminarierna och filmerna har 475 unika (oktober 2019) tittare.

Projektet genomfördes inom ramen för handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018-22.² Filmer och seminarier syftar att sprida resultat från studien *Equity in student mobility in higher education in the Nordic region*³. Rapporten producerades av Nordic Network of Disability Coordinators (NNDC) under ledning av Universell vid Norges teknisk-vitenskapelige universitet, NTNU, under 2016 och inom ramen för den tidigare handlingsplanen för funktionshindrersamarbetet 2015-17⁴.

Projektet startade i mars 2018 med ett planeringsmöte varefter en projektsida publicerades på Nordens välfärdscenters webbplats.⁵ Där finns också projektets två informationsfilmer som är delningsbara via Youtube. Under 2018 genomfördes seminarier i Stockholm och Reykjavik. Under 2019 i Odense, Esbo, Mariehamn, Köpenhamn, Tórshavn och Oslo.

Utöver att kartlägga och samla nationella aktörer också involverat nyckelaktörer för mobilitet och högre utbildning inom nordiskt samarbete, främst Info Norden och Nordplus.

Samtliga möten har dokumenterats, deltagarlistor och evalueringar finns för merparten. I denna rapport presenteras resultat, erfarenheter och beskriver några lärdomar. Rekommendationerna till fortsatt nordiskt samarbete om temat finns i rapporten *Equity in student mobility in higher education in the Nordic region*.

¹ <https://www.norden.org/sv/declaration/var-vision-2030>

² <https://www.norden.org/sv/publication/handlingsplan-nordiskt-samarbete-om-funktionshinder-2018-22>

³ <https://www.universell.no/nordicnetwork/project-on-nordic-mobility/>

⁴ <https://www.norden.org/sv/publication/handlingsplan-nordiskt-samarbete-om-funktionshinder-2015-2017>

⁵ <https://nordicwelfare.org/projekt/studentmobilitet/>

Erfarenheterna från seminarierna som arrangerats inom ramen för detta projekt förstärker argumenten för rekommendationerna i ovan nämnda rapport. Fortsatt nordiskt samarbete kan främja att fler studenter med funktionsnedsättning väljer och genomför studier i ett annat nordiskt land.

Projektet relaterar bland annat till artikel 24 om utbildning och 9 om tillgänglighet i FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt SDG 4 om utbildning och 10 om jämlikhet i Agenda 2030.

Nordens välfärdscenter har i dialog med NNDC publicerat en projektsida på www.nordicwelfare.org. På NNDC:s webb⁶ uppdateras bland annat landrapporter om vilket stöd som finns för studenter med funktionsnedsättning.

⁶ <https://www.universell.no/nordicnetwork/project-on-nordic-mobility/>

Genomförande

Uppdraget var att genom informativa filmer och seminarier sprida resultaten från rapporten *Equity in student mobility in higher education in the Nordic region*. Denna rapport producerades av Nordic Network of Disability Coordinators (NNDC) 2016 och beskriver situationen för studenter med funktionsnedsättning och deras situation i förhållande till mobilitet i Norden. Rapporten bygger på en enkätstudie och intervjuer med studenter i Danmark, Norge, Sverige och Finland, och identifierar barriärer, möjligheter samt rekommendationer för jämlik studentmobilitet inom högre utbildning i Norden. I rapporten föreslås också rekommendationer för hur studentmobilitet kan främjas. Flera av dessa rekommendationer har beaktats under seminarierna.

Projektet startades med ett möte i Stockholm där Nordens välfärdscenter, NNDC och Info Norden deltog. Vid mötet gjordes en preliminär plan för seminarieturnén samt budskap och förslag till intervjupersoner för informationsfilmerna. Under våren och sommaren producerades filmerna medan seminarierna planerades i förhållande till behov och förutsättningar i länderna. Totalt åtta seminarier eller rundabordssamtal genomfördes under september 2018-september 2019.

Seminarier har genomförts i Stockholm (september 2018 med 35 deltagare), Reykjavik (november 2018 med 50 deltagare), Odense (januari 2019 med 25 deltagare), Esbo (april 2019 med 60 deltagare) och Mariehamn (juni 2019 30 deltagare), Tórshavn (september 2019 med 30 deltagare) och Oslo (september 2019 med 15 deltagare). Projektet presenterades också för 25 personer vid ett symposium om nordiskt samarbete om funktionshinder vid den nordiska forskningskonferensen om funktionshinder NNDR2019. Innehåll och format har anpassats till nationell kontext och relevans.

Ansvarsfördelning har varierat något kring de olika mötena men generellt sätt har Nordens välfärdscenter och NNDC planerat och genomfört mötena tillsammans. Detta också i dialog med relevanta nordiska aktörer som Info Norden, Nordplus, medlemmar i Nordiska ministerrådets funktionshindersråd och nyckelaktörer i länderna. Nordens välfärdscenters roll har varit produktionsledning av seminarierna, att administrera och leda planering och genomförande medan NNDC-medlemmar har bidragit med innehåll inklusive anpassning av denna till den aktuella nationella kontext där mötet ska hållas. NNDC har också gjort aktörskartläggning för att programmet ska vara relevant och listan på vilka som ska bjudas in till seminarierna. NNDC-medlemmar har i flera fall hållit i dialogen med talare och själva medverkat som talare i samtliga möten. Nordens välfärdscenter har vid vissa möten presenterat bakgrunden till projektet och bidragit med moderator i flera av mötena. Digitala evalueringar har sänts till deltagarna i

de seminarierna där NVC ombesörjt deltagaradministration (inbjudningar och annan kommunikation med deltagare). Evalueringar finns för mötena i Stockholm, Reykjavik, Odense och Tórshavn.

Organisering, planering, ledning och styrning har fungerat väl. Projektet försenades lite på grund av brist på personella resurser. Det bör noteras att det inte fanns några löneutrymmen i projektet för de involverade parterna Nordens välfärdscenter och NNDC. Projektet har varit beroende av nätverkets förståelse för och kunskap inom fältet så aktiviteterna har anpassats till när medlemmar i NNDC-nätverket har haft möjlighet att delta. NNDC-nätverkets kunskap och kännedom om området och sektorn har varit avgörande och medlemmarna har bidragit och medverkat i projektet utöver sina ordinarie arbetsuppgifter. Nordens välfärdscenter har bidragit med personella resurser för projektledning, kommunikation och moderatorskap och mötesledning.

Seminarierna har planlagts och organiserats i anknytning till nationella politiskt relevanta evenemang eller andra aktiviteter. Ett exempel är Mariehamn där det inte finns någon NNDC-medlem men där temat studentmobilitet passade in i den årliga politiska arenan Alandica debatt. Utöver seminariet organiserades också en nätverksträff. Ett annat exempel är seminariet i Oslo, som genomfördes som ett inspel till en aktuell stortingsmelding om internationalisering av högre utbildning. Samma sak gällde i Sverige då seminariet anpassades till publiceringen av en pågående internationaliseringsutredning.

Seminarierna har kostat olika mycket beroende på hur många talare som rest till mötet, och om det har varit kostnader i förhållande till lokaler och mat. Detta gäller särskilt de länder där NNDC inte haft partners. I "NNDC-länder" har lokaler et cetera bekostats av lokala partners eller ombesörjts genom NNDC.

Samtliga möten har dokumenterats av gruppen och ska redigeras till en rapport inklusive förslag till fortsatt nordiskt samarbete som kan främja att fler studenter med funktionsnedsättning väljer och genomför studier i ett annat nordiskt land.

Viktiga teman för diskussion vid seminarierna

Vid seminarierna diskuterades hinder, möjligheter och rekommendationer för att främja mobilitet. Diskussionerna om hur detta kan göras fördjupades. Här redovisas några av diskussioner och idéer om hur går vi kan gå vidare för att öka antalet studenter med funktionsnedsättning som tar del av eller hela sin utbildning i ett annat nordiskt land.

Involvera och lyssna till studenter, unga och unga vuxna i utveckling av stödinsatser och mobilitetsprogram

Rösterna från studenter med funktionsnedsättning i studien, vid seminarierna och i filmerna ger en mycket tydlig bild av vad som fungerar och vad som inte fungerar i systemen och i situationen för enskilda. Dessa erfarenheter bör nyttjas mer effektivt. Många studenter med funktionsnedsättning som inte har studerat utomlands uttrycker att om de vetat att det var möjligt och fått stöd i sina beslut, hade de varit intresserade av att resa. Studenter med funktionsnedsättning som studerat utomlands har erfarenheter som är viktiga att förmedla. Dels för att utveckla systemen och för att inspirera andra.

För att bemöta de stora utmaningarna med negativa attityder och okunskap kring möjligheter med utbytesstudier bland studenter med funktionsnedsättning behövs ett starkare fokus på inkludering. När studenter med funktionsnedsättning har rätt förutsättningar att vara inkluderade i all undervisning på lika villkor som andra studenter främjas positiva attityder och värderingar i organisationen (lärosätet). Bland annat lyftes vikten av inspiratörer och ambassadörer "role models" fram under alla seminarier. Som Hrafnhildur och även Gjermund (som också blir intervjuad i en av filmerna) uttrycker det, att det är mycket positivt med andra perspektiv och möjligheter som bjuds när man tar chansen att studera i ett annat land både utbildningsmässigt och personligt. "Om man som student tar steget behöver man aldrig ångra att man inte gjorde det."

Lärosätenas personal behöver uppmuntra och finnas tillhands vid de tillfällen studenterna har frågor och behöver stöd. Det handlar mycket om att "våga" ta steget, vad möter jag i ett annat land? Kan jag få stöd i annat land? Hur gör jag för att komma i kontakt med en motsvarande samordnare i annat land? Ska jag ansöka om stöd där? Klarar jag språket?

Hur blir det med boende? Var börjar jag? Kan jag prata med någon annan som varit utomlands? Kan jag vara borta så länge som en hel termin? Jag har familj och kan inte vara borta så länge men gärna några veckor. Vad händer om jag inte klarar kraven? Får jag studiemedel under tiden? Finns extra resurser? När tar jag kontakt?

Deltagarna representerade heterogen målgrupp, men fler behöver nås

Genom projektet har vi kartlagt och nått relevanta målgrupper men bedömer att det vore av värde att fler från varje målgrupp skulle nås. Ett viktigt fynd i studien som seminarieturnén syftade till att sprida var att de vid universiteten ansvariga för internationell mobilitet respektive stöd till studenter med funktionsnedsättning inte känner till varandra tillräckligt väl. Här har seminarierna gjort stor nytta. Enligt evalueringarna har seminarierna varit värdefulla som ett första steg men det uttrycks också sett behov av nordiska mötesplatser och samarbeten inom respektive målgrupp för att öka kunskapsnivå och medvetenhet om hur mobilitet kan främjas hos studenter med funktionsnedsättning. Här har projektet utöver den ursprungliga beställningen kommit med förslag på fortsättning.

Parallella universum skapar behov av fortsatt samarbete

Under seminarierna har deltagarna tagit upp de "parallella universum" som existerar vid sidan av varandra inom utbildningssektorn. De som arbetar med högre utbildning, de som arbetar med internationalisering och mobilitet samt de som arbetar med inkludering, alla avgörande för att studenter med funktionsnedsättning ska komma iväg på internationellt utbyte, känner sällan varandra eller varandras kompetens och verksamhetsområde. Intresseorganisationer och aktörer med särskild kunskap runt om dessa, så som studentorganisationer, stödordningar för mobilitet respektive funktionshindersonsorganisationer, ungdomsorganisationer med flera, känner inte till att de skulle behöva samarbeta för att främja mobilitet hos studenter med funktionsnedsättning. Under seminarierna har behov av fortsatt samarbete mellan särskilt utpekade målgrupper/intressenter varit mycket tydligt. Samarbeten kan utgå från fynd och nätverk som utvecklats under detta projekt.

Brister i information och koordinerande insats

Det finns ett starkt behov av tydligare information och ansvar inklusive betalningsansvar för behov hos in- och utresande studenter. I många fall saknas tydlig och samlad information om kontaktvägar och möjligheter vid hemuniversitetet och det mottagande lärosätet är avgörande under hela processen inklusive för vad mervärdet kommer att bli, både personligt och pedagogiskt efter utbytesstudier.

Som det är i dag belönas studenten för att handledaren du möter har en fullständig översikt över möjligheterna och stödsystemen och att du själv är resursstark och proaktiv som student. Deltagarna på mötet ansåg att all relevant information borde samlas på en resurssida som alla har tillgång till. Åtgärder för att göra de nordiska länderna till ett attraktivt alternativ för studenter med funktionsnedsättningar var att samordna rättigheterna inom varje land inom detta område, vilket underlättade att få studieställningar både praktiska och ekonomiska för dessa studenter. Studenter som deltog i studien påpekar några viktiga aspekter att ta steget att studera utomlands. De betonar att informationen om utbildningsstöd måste vara tydlig och lätt att hitta.

Det finns ett behov av samarbete mellan universitetens samordnare av stöd till studenter med funktionsnedsättning och internationella koordinators när det gäller studenter med en funktionsvariation. Dessa två grupper behöver båda kunna framföra information om möjligheter så att alla studenter kan känna en nyfikenhet och trygghet och vilja studera i ett annat land en kortare eller längre tid.

En road-map för Norden

Gruppen studenter med funktionsnedsättning är mer intresserade av mobilitet inom Norden än andra studenter som i högre grad föredrar att resa längre bort. Därför bör man satsa på att främja utbyten inom Norden ytterligare för just denna grupp studenter. Dock behövs en "Road map" behövs både nationellt, internationellt, lokalt och nordisk. Bland annat innehållande information om:

- när man ska börja planera för studier utomlands och vem man ska kontakta från början.
- vem man kontaktar vid värduniversitetet.
- vilken typ av specialpedagogiskt stöd som kan ges på värduniversitetet.
- möjlighet till stöd under hela ansökningsprocessen om praktiska frågor och hjälp med information om finansieringsmöjligheter för studenter med funktionsnedsättningar.

Ringar på vattnet

Deltagarna vid seminarierna har i efterhand fortsatt samarbeten som kan ses som effekter av projektet.

Några exempel är:

- Studentorganisationer i flera Nordiska länder har på ledningsnivå blivit mer medvetna om sin roll och ansvar samt varandras arbete kring inkludering av studenter med funktionsnedsättning
- Erasmuskontoren i Sverige bjöd in studenter med egen erfarenhet av mobilitet och funktionshinder till sina egna under hösten 2018.
- Info Norden har integrerat funktionshindersperspektivet tydligare i sitt arbete och kommer att specialanpassa information på sin webb riktad till studenter som vill studera i ett annat nordiskt land
- NNDC-nätverket har fått nya kontakter på Island, Åland och Färöarna

Resultat

Målen för denna aktivitet var att producera tre filmer och arrangera seminarier på minst sex ställen i Norden. Varje seminarium skulle samla minst 50 nyckelpersoner och aktörer. Totalt har två filmer producerats och åtta seminarier genomförts. Ca 250 personer har deltagit vid seminarierna och filmerna har 475 unika (oktober 2019) tittare.

Nordiskt mervärde och nöjda deltagare

I Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbetet 2018-22 finns en beskrivning av syfte och mervärde.⁷ Genom detta projekt har bland annat plattformar för jämförelser, kunskap och erfarenhetsutbyten kring nationella ordningar för studentmobilitet och stöd till studenter med funktionsnedsättning erbjudits. I förhållande till EU och ERASMUS+ så har speglingen i många fall handlat om att vi i Norden har mer liknande förutsättningar för att lyckas med mobilitet genom samarbete genom att våra stöd och utbildningssystem liknar varandra mer än i förhållande till andra länder. I intervjuer med studenter kring frågor om mobilitet inom högre utbildning uttryckte studenter att de i högre grad än andra studenter vill studera i ett annat nordiskt land. Detta i lika hög grad som i ett annat europeiskt land utanför Norden. Det ger starka incitament för att möjliggöra mobilitet för dessa studenter.

Evalueringar från seminarierna visar att seminarierna varit uppskattade, lärorika och har bidragit till nordisk nytta.

Ekonomiskt resultat

Projektet har genomförts inom budget. Projektbudgeten på 300 000 DKK från som ÅK-U beviljat har bekostat produktion av filmer, resor, logi och arvode till talare vid seminarierna samt vissa lokal- och andra möteskostnader. Nordens välfärdscenter och NNDC har därtill bidragit med personella resurser, i flera fall lokaler, kost, resor och logi. Se separat ekonomisk redovisning.

⁷ <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1237006/FULLTEXT01.pdf>

Kommentar i förhållande till uppsatta mål

Projektet har i stort genomförts och levererat i förhållande till uppsatta mål. Några avvikelser är att endast två filmer producerades istället för tre och vi haft färre deltagare än 50 vid flertalet evenemang.

Gällande filmerna så berodde detta dels på ekonomiska och personella resurser på NVC, det var dyrare och mer besvärligt att genomföra intervjuer än beräknat då vi producerat två filmer. Dock lyckades man inkludera de budskap och övriga innehåll vi ville ha med i filmerna. Filmerna har brukats väl i projektets, Nordens välfärdscenters, NNDC:s och andra sammanhang.

Gällande det mindre antalet deltagare vid seminarierna beror detta dels på att projektgruppen valde att arrangera ett par av seminarierna som rundabordsamtal med en mindre målgrupp för att effektivisera dialogen och utbytet mellan ett mindre antal nyckelpersoner och aktörer, därmed hade mötet färre deltagare. Dessa var turnéstoppen i Stockholm och Oslo. På Åland arrangerades ett kortare publikt arrangemang men som kompletterades med ett nätverksmöte för att uppmärksamma frågan mer brett och diskutera med nyckelaktörer på Åland. I Odense hade mötet också färre deltagare men projektgruppen anser i alla fall att alla de relevanta nyckelaktörerna var representerade.

Tydligare målstyrning mot antal deltagare hade möjligtvis gjort att projektet nått fler deltagare vid seminarierna. Dock har fokus varit på kvalitet och att nå nyckelaktörer men projektgruppen är enig om att en bred grupp nyckelaktörer nåts av aktiviteterna och att kvaliteten på mötena inte skulle bli högre med fler deltagare.

Det har saknats förutsättningar att prioritera detta arbete framför annat i och med att projektet inte täcker lön etc.

Med knappa resurser har projektet trots allt varit framgångsrikt i förhållande till uppsatta mål. Avgörande har varit gott samarbete mellan Nordens välfärdscenter som projektägare och NNDC som nätverk med stor sakkunnighet och förmåga att läsa och analysera fältet, förstå målgruppernas (studenter med funktionsnedsättning likväl som handläggare vid internationella avdelningar med flera) behov och komma med förslag på relevanta lösningar. Studenters egna erfarenheter har varit mycket uppskattade och lärorika inslag i seminarierna.

Två informationsfilmer

Grundutmaningen: information och inspiration

Den första filmen beskriver grundutmaningen att många studenter inom högre utbildning anger att de har någon typ av funktionsnedsättning men att extremt få med funktionsnedsättning tar steget att studera utomlands, särskilt få (1%) studerar utomlands med något slags kompenserande stöd. Lärosätenas, ländernas och EU:s mål för mobilitet inom högre utbildning ligger mellan 20-50%. Där är vi inte. I filmen möter vi Gjermund som är norsk men studerar i Sverige. I filmen möter vi också Tina som är koordinator för pedagogiskt stöd och som möter alla studenter med behov av pedagogiskt eller annat stöd vid lärosätet där hon arbetar.

Hur gör man? Var finns stöd? Vem har ansvar?

Den andra filmen tar upp olika slags stöd och resurser som finns för att främja mobilitet för studenter inom högre utbildning. Få känner till att dessa stöd och resurser finns. Bland annat presenteras Nordplus och Info Norden. Info Norden är viktigt då studenter med funktionsnedsättning uppger att de behöver mycket information om tex att finna bostad eller att röra sig med kollektivtrafik eller andra transportsystem. Under filmen möter vi också studentorganisationerna som har ett mycket viktigt uppdrag att möjliggöra för studenter med funktionsnedsättning att kunna delta på lika villkor i gemenskapen utanför undervisningen.

Filmerna finns här: <https://nordicwelfare.org/projekt/studentmobilitet/>

Åtta seminarier och rundabordssamtal

Seminariernas format och innehåll anpassades till nationell och lokal kontext. Rapporten *Equity in student mobility in higher education in the Nordic region* presenterades och filmerna visades vid varje möte.

Stockholm

Mötet i Stockholm planerades och genomfördes i dialog med den statliga utredningen om internationalisering av högre utbildning. Precis före mötet publicerades även en Eurostudent-undersökning med utgångspunkt i situationen för studenter med funktionsnedsättning i Sverige.

Mötet genomfördes på Karolinska institutet den 10 september 2018. Inbjudningar sändes till nyckelpersoner inom verksamhetsområdet. Till exempel var dessa Universitets- och högskolerådet, Erasmus + och Nordplus, internationella koordinatörer, ordförande och sekretariat för internationaliseringsutredningen, organisationer som representerar unga med funktionshinder, Hallå Norden (sedan 2019 Info Norden), administrativ personal från universitet och institut, studenter, samordnare samt Sveriges studentföreningar (SFS), Medicinska Studentföreningen (MF). Ett trettiotal nyckelpersoner från Sverige, Norge, Danmark och Island deltog i mötet.

Mer från innehållet:

Seminarieret öppnades av Prorektor Karin Dahlman Wright som poängterade vikten av att alla studenter, oavsett funktionsvariation, ska ha samma möjligheter att studera utomlands. Agneta Bladh, ordförande internationaliseringsutredningen berättade om utredningens slutsatser gällande studentmobilitet.

Hrafnhildur Kristbjörnsdóttir, som studerat på Islands universitet och Göteborgs universitet, och som vid tidpunkten för seminariet praktiserade vid Nordens välfärdscenter, berättade om sina erfarenheter om vad som fungerat för henne och vad som skulle kunna bli bättre. Hennes erfarenhet visar att det inte alltid är administration och förberedelse av själva studiesituationen som behöver anpassas utan praktiska saker som tillgängligt boende. Hrafnhildur använder gånghjälpmedel och är i behov av fysisk tillgänglighet. Det finns stora brister i information om tillgänglighet i förhållande till byggnader, transportsystem och ekonomisk trygghet. Hrafnhildur lyfte också fram studentorganisationers viktiga uppgift att inkludera studenter med funktionsnedsättning i sociala aktiviteter, studentlivet ska vara en god erfarenhet för alla.

Kjetil Knarlag, från Universell vid NTNU i Trondheim och projektledare för NNDC, redogjorde för resultaten från projektet *Equity in student mobility in Higher education in the Nordic countries*. Tina Teljstedt, KI och Christina

Edin, Gävle Högskola båda NNDC medlemmar, redogjorde för situationen i Sverige. Föreläsare från Unga synskadade, Info Norden och Universitets- och högskolerådet kommenterade resultaten i studien.

Mer information: <https://nordicwelfare.org/evenemang/rundabordssamtal-om-studentmobilitet-och-funktionshinder-i-norden/>

Reykjavik

Mötet i Reykjavik planerades i dialog med nyckelaktörer för området och genomfördes i Nordens hus den 15 november 2018.

Då Island inte har deltagit i NNDC-nätverket under en period, uppskattades överblicken av det isländska systemet som presenterades under seminariet. Una Strand Viðarsdóttir, seniorrådgivare vid Islands ministerium för kunskap, forskning och kultur, redogjorde för regeringens politik. María Dóra Björnsdóttir, direktör för avdelningen för studentvägledning och internationella avdelningen och Rúna Vigdís Guðmarsdóttir, beskrev vilka typer av stöd som kan erbjudas studenterna. Elsa María Drífudóttir, ledare för den isländska studentorganisationen LIS, presenterade deras insatser för att studenter med funktionsnedsättning ska kunna delta på lika möjligheter i studier.

Mer från innehållet:

Seminariet hade två fokus. Det första var att presentera rapporten Equity in student mobility in higher education in the Nordic region inklusive presentationer om hur systemen för stöd till studenter fungerar i Norge, Sverige och Danmark. Mötets andra fokus var att beskriva situationen och systemet för studenterna inom högre utbildning på Island. Eftersom Island under en längre period inte deltagit i NNDC-samarbetet var detta möte särskilt givande och uppskattat. Flera som arbetar med funktionshinder respektive internationalisering och mobilitet upplyste om att mötets tema var ett nytt perspektiv på inkludering och en innovativ funktionshinderspolitisk vinkel.

Sverige var ordförandeland för Nordiska ministerrådet 2018 och Håkan Juholt, Sveriges ambassadör på Island, öppnade seminariet på vägnar av det svenska ordförandeskapet. I sitt inledande tal talade han om vikten av nordiskt samarbete och det faktum att det finns ett behov av att fokusera på att erbjuda fler möjligheter till personer med funktionsnedsättning, det är viktigt att sträva efter lika rättigheter för alla.

Steinunn Þóra Árnadóttir, Parlamentariker vid isländska Alþingi och medlem i Nordiska rådet, höll seminariets andra öppningsanförande där hon fokuserade mer på rätten till utbildning på den politiska agendan och att rapporten som NNDC producerat är ett verktyg för att reflektera över lika rättigheter och tillgång till högre utbildning samt vikten av att låta funktionshindrade studenters röster höras. Steinunn hänvisade till sin egen erfarenhet av att vara universitetsstudent med funktionsnedsättning och

som inte tog chansen att studera utomlands, och hur viktigt det är att den politiska ramen stöder funktionshindrade studenter. Steinunn lyfte därefter fram den isländska regeringens dagordning och dess engagemang i den nordiska funktionshinderspolitiken för att säkra tillgången till utbildning, som spelar en nyckelroll i att hitta sin plats på arbetsmarknaden.

Vid mötet delade Freyja Haraldsdóttir, aktivist och docent vid universitetet i Island och doktorand, höll ett anförande om sin egen upplevelse som Erasmus + utbytesstudent i Manchester. Freyja belyste de många positiva aspekterna av att studera utomlands men också hur mycket koordinering behövs och hur ansvaret dessvärre hamnar i alla fall på studenten själv. Freyja publicerade hela sitt tal på sin blogg⁸.

Rannveig Traustadóttir, professor och direktör för Disability center vid Islands universitet underströk att man ska beakta studentens hela livssituation. Tillgången till assistans, teknologiska och andra hjälpmedel, tillgängliga bostäder och transporter har en central roll.

Mer information: <https://nordicwelfare.org/evenemang/studentmobilitet-och-funktionshinder-i-de-nordiska-landerna-reykjavik/>

Odense

Seminarier i Odense genomfördes vid Syd Dansk Universitet den 15 januari 2019.

Seminarier fokuserade på de möjligheter och hinder som det nationella danska stödsystemet sätter för studentmobilitet, både internt i Norden men också i ett bredare sammanhang (ERASMUS).

Ane Hesselbæk vid danska byrån för utbildning och kvalitet (STUK), som administrerar det danska stödsystemet för studenter med funktionsnedsättningar. Rikke Bundsgaard Andersen, internationell rådgivare från danska byrån för forskning och utbildning, som administrerar NORDPLUS och ERASMUS förklarade hur studenter får tillgång till dessa ordningar. Zakaria Naser från Danske Handicapforbunds ungdomssektion och Kathrine Ibsen Larsen, båda studenter, delade med sig om sina erfarenheter och rekommendationer.

Mer från innehållet:

Seminarier fokuserade på de speciella danska reglerna, där studenter som är inskrivna i danska heltidsprogram får ett helt annat stöd än studenter som är inskrivna i utländska heltidsprogram. Det danska stödet är alltså kopplat till den inskrivning eleverna har. Det är den som definierar vem som ska ge stöd till elever med funktionsnedsättning, inte studenternas nationalitet. Fokus var 1. att identifiera vilka hinder studenter möter, både

⁸ <https://freyjahaaralds.wordpress.com/2018/11/20/access-to-international-mobility-in-higher-education-for-disabled-people/>

när de kommer till Danmark och när danska studenter vill resa och 2. att hitta nya samarbetsmöjligheter mellan dem som administrerar internationella utbytesavtal och de som administrerar det stöd som studenterna får att kompensera för funktionshinder i det danska utbildningssystemet.

På det danska seminariet lärde vi oss att den danska modellen med ett nationellt baserat stödsystem i hög grad bidrar till att säkerställa stabilt och enhetligt bra stöd för studenter med funktionsnedsättning. Systemet säkerställer hög rörlighet bland danska heltidsstudenter och gör det möjligt för dem att delta i kort- eller långtidsstudier utomlands, så länge de upprätthåller anmälan till en dansk heltidsutbildning. Danska heltidsstudenters rörlighet är av samma anledning hög, även när det gäller elever med funktionsnedsättning.

Omvänt är det mycket svårt för utländska studenter att få stöd under utbildningen i Danmark om de inte är antagna till en dansk heltidsutbildning (doktorsexamen eller grundutbildning). Om du kommer som utbytesstudent, är förväntningarna i det danska stödsystemet att eleverna har "stödet" hemifrån.

Seminariet fokuserade på vad som kan göras i Danmark för studenter som kommer via utbytesprogram. Här kan ökat samarbete mellan internationella kontor och SPS-kontor (stöd för studenter med särskilda behov) hjälpa och stödja redan innan studieperioden inleds.

Vid seminariet uppmärksammades specifikt:

- Tidig kontakt, inte bara till Internationella byrån utan också till SPS-koordinatorerna, så att SPS-koordinatorerna kan hjälpa till att upprätta och återställa det stöd som studenterna har hemifrån.
- Råd om supportmöjligheter (ekonomiska) via ERASMUS +, som kan översättas till konkret support via SPS under deras vistelse i Danmark
- Samarbete mellan internationella kontor och SPS om alternativa stödalternativ - t.ex. bostadshjälp, utdelningsmöjligheter och specialrådgivning.

Mer information: <https://nordicwelfare.org/evenemang/studentmobilitet-och-funktionshinder-i-de-nordiska-landerna-odense/>

Esbo

Seminariet i Esbo genomfördes den 15 april vid Aalto universitet. Detta i samband med det finska nätverkets årliga samling.

Vid seminariet deltog 40 deltagare varav de flesta arbetar med studievägledning och stöd till studenter med behov av särskilt stöd. Även några företrädare från funktionshindersorganisationer deltog och studenter.

Elina Lehtomäki från Jyväskylä universitet presenterade studien och Maria Montefusco från Nordens välfärdscenter projektet.

Mer information: <https://nordicwelfare.org/evenemang/higher-education-for-all-accessible-exchange/>

Mariehamn

Seminariet i Mariehamn, genomfördes den 10 juni 2019 vid Högskolan på Åland och på kongresscentret Alandica. Mötet organiserades på ett annat sätt än de övriga seminarierna. Det bestod av ett kort "debattseminarium" i samband med det åländska politikforumet Alandica Debatt. Tillställningen var öppen för alla intresserade. Publiken bestod av ca 20 personer med olika bakgrund; myndigheter, högskolerepresentanter, politiker etc.

Elina Lehtomäki, Paula Pietilä och Christina Edin presenterade studien Equity in student mobility in higher education in the Nordic region samt status för studentmobilitet i olika länder. Elisabeth Storfors från Landskapsregeringen och Sven Schauman från Högskolan på Åland berättade om den åländska studentmobiliteten.

Före seminariet organiserades också ett expertmöte på Högskolan där studentmobilitet diskuterades. Förutom de nordiska experterna och högskolerepresentanter var också Ålands handikappförbund närvarande. Åland har inte tidigare varit med om samarbetet om studentmobilitet, men kommer att vara det i fortsättningen.

Den viktigaste lärdomen och utmaningar för Åland var att de flesta studeranden väljer antingen Finland eller Sverige som sina studieländer, eftersom möjligheterna till akademiska studier på Åland är begränsade. Ålands högskola erbjuder studieprogram på yrkeshögskolenivå. Vad gäller mobilitet för studenter med funktionsnedsättning diskuteras saken ofta t.ex. i studie- och yrkesvägledning under gymnasietiden, när man planerar fortsättning efter gymnasiet.

Mer information: <https://nordicwelfare.org/evenemang/alandica-debatt-studentmobilitet-och-funktionshinder-i-norden/>

Tórshavn

Seminariet i Tórshavn genomfördes som ett slutseminarium för projektet den 18-19 september. Mötet genomfördes både på Nordens hus och Färöarnas universitet.

Speciellt för mötet i Tórshavn var att en arbetsgrupp med de aktörer som har ansvar för studentvägledning, internationella utbyten, funktionshindersorganisationer och ministerier möttes inför seminariet för att diskutera situationen. Det var första gången ett sådant möte hölls på Färöarna och gruppens förmöte gav ett mervärde till seminariet både för de färöiska deltagarna och deltagarna från andra länder.

Seminariet var starkt fokuserat på erfarenheter från studenter med funktionsnedsättning varav några har studerat utomlands. Studenter med erfarenheter av utlandsstudier från Färöarna, Island och Danmark berättade om och diskuterade sina erfarenheter. Företrädare från ungdomsorganisationer i Danmark och Norge gav sina perspektiv. Viktiga budskap var bland annat att, om studentmobilitet ska fungera, så behöver den generella inkluderingen i samhället stärkas. Unga med funktionsnedsättning hindras ofta från att delta

Studentorganisationerna på Färöarna och Danmark höll en gemensam presentation om studentorganisationernas roll och ansvar för inkludering.

Mer information: <https://nordicwelfare.org/evenemang/studentmobilitet-och-funktionshinder-i-de-nordiska-landerna-torshavn/>

Köpenhamn

Projektets resultat presenterades vid ett symposium i Köpenhamn den 9 maj. Symposiet var en del av den nordiska konferensen om funktionshinder, NNDR2019 på Campus Carlsberg Ca 20 forskare och studenter inom funktionshindersfältet deltog. Kjetil Knarlag presenterade studien om studentmobilitet. Diskussionen handlade bland annat om det ansvar lärosäten och lärare har att vara inkluderande och göra det möjligt för alla att delta i studiesituationen, och att uppmuntra studentmobilitet.

Mer information: <http://www.nndr2019.org/preliminary-program/>

Oslo

Det norska seminariet hölls i Oslo i Kunnskapsdepartementets lokaler den 25 september 2019. Mötet hade ett "rundbordssformat" för att samla nyckelaktörer som kunde ha inspel till den pågående Stortingsmelding om internationalisering av högre utbildning i Norge. Ett viktigt mål med mötet var att ge input till departementets arbete med en stortingsmelding om internationell studentmobilitet.

Totalt var 15 deltagare närvarande. Förutom deltagare från NNDC kom deltagare från nationella aktörer som Ministeriet för utbildning, forskning och utveckling, NAV Aids and Facilitation, Directorate for Internationalization and Quality Development in Higher Education (Diku),

Association of Norwegian Students Abroad (ANSA), utövare som möter studenter från Universitetet i Oslo och de nordiska organisationerna. Från det nordiska samarbetet deltog Info Norden och Nordens välfärdscenter.

Mer från innehållet:

Seminarier öppnades av Expeditionschef vid utbildningsministeriet, Anne Line Wold. Den första delen av seminariet bestod av inlägg från NVC och representanter från NNDC, som har arbetat på seminarieturen i projektet. NVC (Maria Montefusco) berättade om vikten av nordiskt samarbete om funktionshinder och studenters rörlighet samt ministerrådets handlingsplan. Därefter presenterade Universal (Kjetil Knarlag) rapporten "Equity in student Mobility in Higher Education", med fokus på resultat från Norge, följt av information om praxis och erfarenheter av inkommande och utgående studenter med funktionsnedsättningar i Sverige och Danmark (Tina Teljstedt och Maria Hune). I den andra delen av seminariet hörde vi från nationella aktörer i Norge. Ministeriet för utbildning och forskning presenterade sitt arbete med stortingsrapporten om internationell studentmobilitet (Mads Gravås) och Direktoratet för internationalisering och kvalitetsutveckling i högre utbildning (Diku) presenterade system som underlättar elever med funktionsnedsättningar i Erasmus + och Nordplus-programmet (Eilin Sandsmark). I den tredje delen av seminariet diskuterade deltagarna i grupper hur studenternas rörlighet kan göras mer inkluderande i och utanför Norge.

Tre frågor var centrala för diskussionen:

- Varför finns det få studenter med funktionsnedsättningar som går på utbyte?
- Hur kan vi hjälpa fler studenter med funktionsnedsättningar att resa ut och komma till Norge för utbyte?
- Hur kan vi göra de nordiska länderna till en attraktiv plats att utbyta för studenter med funktionshinder?

Den största utmaningen med rörlighet för elever med funktionsnedsättning i Norge är bristen på information om de möjligheter och system som finns, både vad gäller utbyte och för att ta emot studenter med underlätningsbehov från utlandet. När det gäller avgående studenter finns det en utmaning att det finns begränsad kunskap från personal om de möjligheter som finns på universitet i andra länder. Studenter som vill åka utomlands kan inte heller ta med personliga assistenter, som de använder för att stödja studier i Norge. När det gäller att tillgodose studenter med underlätningsbehov från andra länder är det mycket utmanande för studenter att ha varit i Norge i mer än 12 månader för att få tillgång till tjänster genom den norska arbets- och välfärdförvaltningen (NAV). Om eleverna själva tar med pengar för underlätningsåtgärder finns det inget väl fungerande system i Norge för att hantera dessa pengar. Det rekommenderas att utbytesstudenter tar med tjänster och verktyg istället för pengar.

Nordens välfärdscenter
Box 1073, SE-101 39 Stockholm
Besöksadress: Drottninggatan 30
Tel: +46 8 545 536 00
info@nordicwelfare.org

Nordens välfärdscenter
c/o Folkhälsan
Topeliusgatan 20
FI-00250 Helsingfors
Tel: +358 20 741 08 80
info@nordicwelfare.org